

Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej

PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DO SPRAW POLITYKI DEMOGRAFICZNEJ
PODSEKRETARZ STANU
Barbara Socha

BPD-VI.059.4.2023.JK
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Valeri Vachev
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,
w odpowiedzi na pismo nr XI.543.144.2023.KM z dnia 20 października br. odnoszące się do możliwości opuszczania terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez grupy małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej ponownie wyjaśniam, iż w przypadku zarządzenia dyrektora danej instytucji ukraińskiej pieczy zastępczej, potwierdzonego przez placówkę konsularną Ukrainy na terytorium RP, że dyrektor placówki jest opiekunem prawnym w świetle prawa ukraińskiego dla każdego z małoletnich objętych wyjazdem, zgoda polskiego sądu nie jest wymagana a Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej nie posiada narzędzi przewidzianych prawem do zatrzymania wyjazdów tych małoletnich do Ukrainy.

W myśl z art. 1145 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz.U. z 2021 poz. 1805) „orzeczenia sądów państw obcych wydane w sprawach cywilnych podlegają uznaniu z mocy prawa, chyba że istnieją przeszkody określone w art. 1146”. Powołany przepis jednoznacznie przesądza, że orzeczenia ukraińskich sądów dotyczące ustanowienia opiekuna prawnego dla małoletnich obywateli Ukrainy są uznawane ex lege na terytorium RP. Co więcej, uznawalność tego rodzaju orzeczeń z mocy prawa na terytorium RP wynika również z art. 48 umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w Kijowie dnia 24 maja 1993 r. (art. 48 ust 1. – „Prawomocne orzeczenia niemajątkowe w sprawach cywilnych, a w sprawach dotyczących władzy rodzicielskiej również orzeczenia nieprawomocne, o ile są wykonalne - wydane przez sądy jednej Umawiającej się Strony, podlegają uznaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony bez przeprowadzenia postępowania o uznanie, jeżeli sądy drugiej Umawiającej się Strony nie wydały wcześniej prawomocnego orzeczenia w tej samej sprawie ani też nie były wyłącznie właściwe na podstawie niniejszej umowy, a w wypadku braku takiego uregulowania w umowie - na podstawie prawa wewnętrznego tej Umawiającej się Strony”; art. 48 ust. 2. „Prawomocne orzeczenia niemajątkowe w sprawach rodzinnych, wydane przez organy inne niż sądy jednej Umawiającej się Strony, podlegają uznaniu na terytorium drugiej Umawiającej się Strony na zasadach określonych w artykułach 50-52”).

W kwestii powrotów małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej do kraju pochodzenia Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej nie odnotowało rozbieżności w poglądach, prawach i życzeniach dziecka, jego rodziców i/lub opiekuna prawnego. Zaznaczam, że resort przygotował w porozumieniu ze stroną ukraińską obustronnie przyjęte procedury wyjazdu małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej poza granice RP, w których właściwa

placówka konsularna winna przekazać przedstawicielom odpowiedniego urzędu wojewódzkiego i lokalnego PCPR-u dokumenty upoważniające do podjęcia małoletnich i wyjazdu grupy. Przedmiotowe dokumenty przekazywane są notą dyplomatyczną Ambasady Ukrainy w RP i w tejże notcie zawarte jest uzasadnienie powrotu.

Dodatkowo, z informacji przekazanych Ministerstwu Rodziny i Polityki Społecznej przez władze Ukrainy wynika, że uchwałą Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 1 czerwca 2023r. nr 546 została zatwierdzona procedura tymczasowego przesiedlenia (ewakuacji) dzieci i osób przebywających lub zapisanych do instytucji różnego typu, form własności i podporządkowania na pobyt całodobowy oraz ich powrotu do miejsca stałego zamieszkania (pobytu). Wspomniane przesiedlenie/ponowna relokacja/powrót grup dzieci do Ukrainy podlega zatwierdzeniu przez Krajową Służbę Społeczną Ukrainy. Zgodnie z wymienioną procedurą decyzję o powrocie dzieci i osób podejmuje administracja wojskowa w miejscu stałego pobytu instytucji w formie zarządzenia jej kierownika. W celu podjęcia decyzji o powrocie dzieci i osób obwodowa (wojskowa) administracja **bada gruntownie** możliwość powrotu dzieci, w szczególności analizuje zasadność podstaw powrotu dzieci i osób określonych we wniosku zgodnie z procedurą (w przypadku wszczęcia powrotu dzieci i osób przed zakończeniem (odwołaniem) stanu wojennego). Dokonywane są oględziny stanu technicznego budynków, w których mieści się lub ma się mieścić placówka (w przypadku, gdy budynki zostały uszkodzone lub zniszczone); bada, przy udziale terenowych organów Krajowej Służby Społecznej, dostępność warunków do pobytu dzieci i osób w placówce, dostępność pracowników w odpowiedniej liczbie i o kwalifikacjach do organizowania pracy z dziećmi i osobami, z uwzględnieniem ich stanu i potrzeb.

Przy planowaniu umieszczenia dzieci i osób po ich powrocie do kraju pochodzenia priorytetem jest możliwość przekazania dzieci i osób ich rodzicom lub innym przedstawicielom prawnym. Decyzja o powrocie grup dzieci (dwojga lub więcej dzieci) do placówki w miejscu ich stałego pobytu (zamieszkania) lub do innej placówki przed zakończeniem (odwołaniem) stanu wojennego, **w drodze wyjątku**, może być podjęta po wyczerpaniu wszelkich możliwych środków w celu kontynuowania pobytu dzieci i osób w placówkach, do których zostały one przeniesione (ewakuowane) przez obwodową, miejską administrację wojskową w miejscu stałej lokalizacji placówki zgodnie z procedurą określoną w procedurze, w przypadku gdy:

- instytucja, do której dzieci i osoby są tymczasowo przemieszczane (ewakuowane) lub organizacja, która przyjmuje dzieci i osoby, nie może ich dalej utrzymywać;
- instytucja, do której dzieci i osoby są tymczasowo przenoszone (ewakuowane) lub organizacja, która przyjmuje dzieci i osoby, nie zapewnia stworzenia odpowiednich warunków do ich pobytu, o czym świadczy wniosek zagranicznej misji dyplomatycznej Ukrainy w państwie tymczasowego pobytu dzieci i osób lub grupy monitorującej powołanej zarządzeniem Ministerstwa Polityki Społecznej;
- osoby towarzyszące nie są w stanie wykonywać swoich uprawnień wynikających z procedury, w szczególności z powodu podjęcia decyzji przez organy administracyjne lub sądowe państwa tymczasowego pobytu dzieci i osób, które uniemożliwiają osobom towarzyszącym wykonywanie ich uprawnień;
- pracownicy zagranicznych misji dyplomatycznych Ukrainy mają ograniczony dostęp do dzieci i osób i nie mogą się z nimi skontaktować w celu ochrony ich praw i interesów;
- występują inne okoliczności, które mają negatywny wpływ na dzieci i osoby w miejscu tymczasowego przesiedlenia (ewakuacji).

Należy również podkreślić, że wedle uzyskanych informacji od przedstawicieli władz Ukrainy, Krajowa Służba Społeczna Ukrainy na bieżąco monitoruje i aktualizuje zagrożenia dla ukraińskich placówek opiekuńczo-wychowawczych i małoletnich w kontekście

podejmowania ewentualnych decyzji dotyczących powrotów do kraju małoletnich z ukraińskiej pieczy zastępczej.

W celu ograniczenia i dodatkowego zabezpieczenia nieautoryzowanych przez Krajową Służbę Społeczną powrotów na skutek jednostronnych decyzji wydanych przez administracje wojskowe z pominięciem zapisów przytoczonej procedury strony ukraińskiej, MRiPS oraz Ministerstwo Polityki Społecznej Ukrainy – dodatkowo przyjął procedurę: „Procedura w przypadku wykrycia nieplanowanego wyjazdu małoletnich z ukraińskiego systemu opieki poza granice Polski”.

Podkreślić należy, że MRiPS prowadzi wymianę formalną i w trybie roboczym informacji z ze stroną ukraińską, a także lokalnymi samorządami i urzędami wojewódzkimi i polskim biurem UNICEF w celu standaryzacji i świadomości sytuacyjnej partnerów. W opinii MRiPS w świetle przepisów prawa nie ma narzędzi ani możliwości zatrzymania wyjazdów ww. małoletnich obywateli Ukrainy z terytorium RP, jeśli decyzję o ich powrocie podejmie osoba uprawniona do tego zgodnie z prawem ukraińskim.

Z wyrazami szacunku
Barbara Socha
Pełnomocnik Rządu
do spraw Polityki Demograficznej
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/